

Bas Steins Bisschop over het einde van zijn kantoor

‘De Enron-affaire was de grote steekvlam’

Micha Kat
journalist

Hij is een man van schema's, Bas Steins Bisschop. Dus heeft hij de ineenstorting van zijn in 1998 zo ambitieus begonnen kantoor ook in een schema weergegeven. Vanuit het hart van het schema (SBMC voor Steins Bisschop Meijburg & Co) lopen lijnen met als bijschrift *uitvoering, strategie, kort geding, tegenvallers en crisis*. Die laatste categorie is als volgt uitgesplitst: algemene teruggang juridische diensten, uitspraak Hof Luxemburg, Enron-steekvlam, fusiebesprekingen Andersen, verkoop KPMG Consulting en verminderde aandacht van KPMG management. Het schema geeft een kijkje in de voor buitenstaanders onbegrijpelijke wereld van de multidisciplinaire *big five*.

In zijn kantoor in Rotterdam licht Steins Bisschop de ondergang van SBMC toe nadat hij eerst met vreugde heeft kunnen melden ('zonet bekend geworden') dat de salarissen over maart zijn betaald. Eind maart startte SBMC via Duco Oranje van Clifford Chance hiertoe nog een KG tegen partner KPMG Meijburg dat werd bijgestaan door Huib Blaisse van Schut & Grosheide (de eis: directe betaling van € 1 miljoen), maar de uitspraak zal op verzoek van beide partijen worden opgeschort. Tijdelijk bestuurder Lodewijk van Dijk heeft surseance verkregen; samen met bewindvoerder J. van Apeldoorn (ex Nauta Dutilh, nu eigen kantoor) houdt hij het kantoor draaiende. Tot een heus faillisse-

ment zal het vermoedelijk niet komen omdat geen van de voornaamste crediteuren (KPMG, ABN Amro en de partners) voldoende belang hebben bij het aanvragen daarvan.

Komt het dan toch tot een akkoord met KPMG Meijburg?

'Van Apeldoorn en Van Dijk zijn gaan praten met de belastingadviseurs van KPMG Meijburg. Samen is besloten het KG aan te houden en een regeling te treffen voor het personeel.'

De problemen van het kantoor kwamen naar buiten als gevolg van een raadselachtig stukje in het Financieele Dagblad van 16 maart met als kop Nieuwe naam advocaten KPMG 'wegens Enron'. Hoe zat dat?

'Ik kan niet genoeg benadrukken hoe dramatisch de Enron-affaire heeft uitgewerkt op de *big five*. De accountants maken zich enorme zorgen over een door de markt gepercipieerd gebrek aan onafhankelijkheid. Dit legt een toenemende druk op alle niet-accountantsactiviteiten, ook op *legal services*. Juist om ons te ontworstelen aan de toch wat onduidelijke positie als 'de advocaten van KPMG' wilden we onze naam veranderen in KLegal, het onafhankelijke en onverdachte mondiale advocatennetwerk.'

Er wordt gesproken van een schuld van € 13 miljoen. Wat is er gebeurd?

'Het gaat om €12,9 miljoen. De 21 partners hebben elk € 227.000 voorgefinancierd, een totaalbedrag van € 4,8 miljoen. Aan huisbankier ABN Amro zijn we

€
4

miljoen schuldig en aan KPMG Meijburg € 1,5 miljoen. De rest, zo'n € 2,5 miljoen, betreft rekening-courant, vorderingen van de partners van hun winstdelen en schulden aan KPMG voor diensten, huisvesting en infrastructuur. Het betreft hier normale aanvangsinvesteringen die we wilden gaan terugverdienen vanaf januari van dit jaar toen we zwarte cijfers konden schrijven. De omvang van dit bedrag stemt overigens overeen met de ambities waarvoor we samen met KPMG hebben gekozen. Vergeet niet dat KPMG International juridische dienstverlening bij herhaling heeft benoemd tot mondiale kernactiviteit.'

Waarom heeft KPMG Meijburg dan niet de kans gegeven winst te gaan maken?

'Het verhaal begint diezelfde maand

Ook Andersen Legal valt uiteen

Juist nu SBMC uiteenvalt wordt duidelijk dat ook het qua omvang tweede kantoor ter wereld (volgens de *Global 100* van *the American Lawyer* van november 2001; 2.880 advocaten) in staat van ontbinding verkeert en niet zal overleven. In *Nederland* heeft Wouters reeds verklaard het gesprek te openen met een kerngroep van SBMC om aansluiting te zoeken bij het netwerk van KLegal. In *Duitsland* volgt Andersen Luther eenzelfde koers. In *Schotland* heeft het leidende kantoor van het land, Dundas & Wilson, verklaard AL de rug toe te keren. Daar KLegal ook reeds sterk in Schotland aanwezig is, blijft de toekomst van Dundas & Wilson onduidelijk. Begin april kreeg AL de grootste klap te verwerken waardoor elk geloof in het voortbestaan van het netwerk omviel: Garrigues in *Spanje*, met meer dan 1.000 advocaten in 22 kantoren AL's kroonjuweel, geeft er ook de brui aan. Ook de toekomst van Garrigues blijft onzeker; KLegal en Landwell van PricewaterhouseCoopers zitten op het vinkentouw. Minder waarschijnlijk is dat het kantoor aansluiting zal zoeken bij het *legal network* van Deloitte & Touche, een optie die in beeld kwam nadat de accountants van Andersen in Spanje bekendmaakten zich bij Deloitte aan te sluiten. Het corresponderende advocatennetwerk zou door Garrigues onvoldoende status worden toegedicht. Ook in *Engeland* zouden volgens de Engelse pers gesprekken gaande zijn tussen AL-kantoor Garrets en KLegal. De ondergang van Andersen Legal is uiteraard een direct gevolg van de Enron-affaire in de VS.

januari. Het goede nieuws was dat we quitte draaiden, maar het slechte dat er tal van tegenvallers waren, zoals de zaken die ik heb genoemd in het schema onder de noemer *crisis* maar ook het vertrek van partners en administratieve problemen. We brachten de financiële omvang van deze tegenvallers in februari in kaart. In overleg met KPMG en KPMG Meijburg is toen besloten tot een reorganisatie die werd uitbesteed aan KPMG Corporate Restructuring in Londen. In oktober zou de reorganisatie zijn voltooid en zouden we in afgeslankte vorm structureel winstgevend zijn. De reorganisatiekosten zouden moeten worden gedragen door de partners van SBMC en vier partijen: KPMG Nederland als belanghebbende, KPMG Meijburg als onze contractpartner, KPMG International, ook belanghebbend, en KLegal, de internationale organisatie van aan KPMG gelieerde advocatenkantoren. Aanvankelijk leek dat allemaal te gaan lukken, maar de vier kwamen er uiteindelijk niet uit. Alles liep stuk op onenigheid over een bedrag van € 2 miljoen. Hierdoor werd er niets uitgekeerd en ontstond er een acuut probleem. Nee, beter: totale verbijstering op kantoor. Rob Faasen die het reorganisatieproces leidde had geen andere keuze dan nog meer afslanken waardoor je in feite moet spreken van een doorstart.'

Een doorstart voor wie?

En wat gaat de rest dan doen?

'Faasen sluit zich waarschijnlijk met een partner of negen aan bij KLegal. In het totaal zal het gaan om een groep van een kleine 100 man, net iets minder dan de helft van het huidige kantoor. Naast een deel van ons ondernemingsrecht (Faasen) zou ook bank- en effectenrecht, arbeidsrecht en het notariaat naar KLegal gaan. Maar het is nog allemaal te teer om definitief te kunnen zijn. De overige partners zoeken nu actief aansluiting bij andere kantoren. Dat verloopt voorspoedig. Wat ik zelf ga doen? Ik heb nog geen enkel idee.'

Een van de punten in het verhaal is ook dat het kantoor te weinig werk kreeg doorverwezen vanuit de KPMG-organisatie.

'Als kernactiviteit van KPMG rekenden we inderdaad op een gestage stroom aan multidisciplinaire projecten en verwijzingen. Die stroom is ook wel op gang gekomen, maar dat heeft langer geduurd dan wij aanvankelijk dachten. Een belangrijke oorzaak is de algemene teruggang in de vraag naar juridische diensten, vooral in het transactiewerk, een probleem dat door alle kantoren wordt gevoeld. Als elk ander kantoor genereerden we ook veel eigen werk, maar de kern van ons concept waren toch de *internal referrals* vanuit de KPMG-organisa-

tie.'

Wat is de rol in dit bele verhaal van Andersen Legal/Wouters Advocaten & Notarissen?

'Ik neem aan dat er binnenkort gesprekken zullen komen tussen de KLegal-groep en Wouters over een combinatie. Misschien overweegt men het Andersen-smaldeel op te laten gaan in KLegal Nederland.' (Scipio van der Stoel van Andersen bevestigt deze lezing en geeft aan dat 'de eerste aanzetten al zijn geschied', mk) Voor mij en anderen komt deze optie niet in aanmerking omdat het niet strookt met onze ambitie uit 1998 om als kernactiviteit van KPMG mee te gaan draaien met de top.'

Wie heeft er nu gefaald in dit verhaal?

'Elf september en Enron zijn door niemand voorzien of voorspeld. Voor een volwassen kantoor leiden dit soort dingen tot een tijdelijke dip, meer niet. Bij ons lag dat anders. Zonder Enron en de genoemde overige tegenvallers zouden we onze problemen hebben kunnen overwinnen. De multidisciplinaire praktijk heeft ontegenzeggelijk veel voordelen en heeft binnen veel secties ook tot positieve resultaten geleid. Maar ons kantoor, dat nog in de opbouwfase verkeerde, was kennelijk nog te kwetsbaar. Ik heb niettemin echt goede hoop op een soepele afwikkeling, vooral voor alle medewerkers die zich tot op de dag van vandaag bewonderenswaardig loyaal blijven opstellen.'